

Bild 1

Bild 1:

Efter en första titt på hur det går med genomförandet av Agenda 2030, fem år efter att arbetet påbörjades visar det sig att utvecklingen mot de 17 globala målen för hållbar utveckling redan innan utbrottet av coronapandemin gick för långsamt. Pandemin har, och kommer att, bromsa den nödvändiga utvecklingen ytterligare. På de kommande bilderna kommer vi att titta på hur den pågående coronapandemin påverkar genomförandet av Agenda 2030. Något som också visar hur integrerade målen är med varandra.

Bild 2

Bild 2:

Vi kan utifrån rapporten Sustainable Development Report 2020, vilken publicerades i somras strax före det årliga uppföljningsmötet om Agenda 2030 se hur det går för de 17 globala målen och genomförandet av Agenda 2030.

Som ni strax ska få se så har coronapandemin inneburit att utvecklingen inom många av målen står stilla eller går tillbaka.

Bild 3

För de här fem målen ser vi idag en mycket stor negativ påverkan på pga covid-19.

Mål 1: Ingen fattigdom. För första gången på flera decennier riskerar den extrema fattigdomen att öka i världen på grund av förlorade arbeten och nedstängning av samhällen. Redan utsatta grupper riskerar att drabbas oproportionerligt hårt.

Mål 2: Ingen hunger.

Ökad nivå av osäkerhet kring livsmedel för fler leder till att fler svälter. Tillgången till mat har också minskat på grund av nedstängning av samhällen som bidragit till transportutmaningar och minskad tillgång till arbetskraft vid exempelvis skördarbete. Många elever får sämre mat på grund av skolnedstängningarna och minskad tillgång till skolmat.

Mål 3: God hälsa och välbefinnande

Höga sjuktal och dödlighet särskilt bland äldre av covid-19 och ökad dödlighet i andra sjukdomar på grund av överbelastning av sjukvårdssystemen. Det kan däremot utläsas att en något minskad dödlighet i till exempel trafikolyckor. Vi kan även se en eventuellt kort positiv hälsomässig effekt på grund av mindre miljöföroreningar. Däremot har oro och ångest ökat på grund av karantän och isolering.

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ökad tillväxt

Här ser vi en ekonomisk kris i nästan hela världen. Detta hänvisas till avbruten handel, massarbetslöshet, företagskonkurser och nedläggningar, kraftigt minskad turism samt stora offentliga budgetunderskott.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Redan utsatta grupper så som flyktingar och migranter drabbas oproportionerligt hårt särskilt i länder med svaga sociala trygghetssystem, bland annat genom att många okvalificerade jobb försvinner.

Bild 4

Bild 4:

De här målen påverkas något negativt eller blandat av covid-19.

Mål 4: God utbildning

Nedstängning av skolor och förskolor leder både till försämrat lärande och förlorade skolmåltider. Unicef beräknar att cirka 1,5 miljarder barn har utestängts från undervisning på grund av covid-19 och många, särskilt flickor, riskerar att aldrig komma tillbaka, t.ex. för att de gifts bort istället. Utbildning av arbetskraft drabbas också i stor utsträckning.

Mål 5: Jämställdhet

Eventuellt oproportionerligt negativ ekonomisk utveckling för kvinnor. Rapporten visar på en ökad risk för våld i hemmet på grund av lockdown i flera länder. Högre dödlighet har också visats bland män i covid-19, där en delförklaring är rökning.

Mål 7: Hållbar energi för alla

Ekonomisk lågkonjunktur kan innebära minskade incitament att bygga ut förnybart, särskilt om energipriserna faller på fossila bränslen.

Mål 9: Hållbar industri, innovation och infrastruktur

Minskad produktion från industrin. Eventuell nationalisering av vissa företag och konkurs för andra. En positiv effekt är ett stärkt samarbete för att finna vaccin och botemedel mot covid-

19. Ökat behov av digitala hjälpmedel för e-hälsa, e-utbildning, e-styrning och e-betalningar där vi ser att samhällen som inte är digitalt utvecklade hamnar efter.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Effekter som hittats kopplat till mål 11 är ökad urban fattigdom och sårbarhet, nedstängning av kollektivtrafik, mindre tillgång till offentliga och gröna rum (parker etc.). Kraftig minskning av utsläppen, vilket riskerar att bli en kortsiktig utveckling om människor fortsätter att leva som innan när pandemin är över.

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

Kraven har ökat på regeringar att mildra de ekonomiska och hälsomässiga konsekvenserna av pandemin samt för att öka tillgängligheten till vård i länder som ännu inte har allmän tillgång på sjukvård. Offentliga utgifter och skulder har ökat. Fler konsekvenser av pandemin är ökade antal avbrott i lagstiftningsprocedurer och offentliga debatter samt uppskjutna policies/lagar vad gäller informationsfrihet och transparens.

Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap

Eventuellt minskat gehör för de fattigaste ländernas behov. samt minskade remitteringar och gränsöverskridande finansiering. Stängda gränser, minskad internationell handel och skuldkriser har ökat under pandemin.

Bild 5

Bild 5:

För de här fyra målen är det oklart hur de påverkas av covid-19.

Här ser vi hur coronapandemin påverkar i stort sett alla målen i Agenda 2030 negativt.

- Förlorad inkomst gör att svaga grupper i samhället faller under fattigdomsgränserna.
- Matproduktion och distribution kan störas.
- Fruktsvärda konsekvenser för liv och hälsa.
- Stängda skolor och distansundervisning innebär mindre effektiv undervisning som inte är tillgänglig för alla.
- Kvinnors ekonomiska framsteg kan stagnera och det finns risk för ökat våld i hemmet. Kvinnor utgör också majoriteten av de som arbetar inom vård och omsorg och utsätts därmed för större exponering för covid-19.
- Otillräcklig tillgång till rent vatten hindrar möjligheterna att tvätta händerna som är en av de viktigaste förebyggande åtgärderna för covid-19.
- Stopp i leverantörskedjan och personalbrist leder till osäker tillgång till elektricitet vilket i sin tur ytterligare riskerar att försvaga sjukvårdssystemens kapacitet.
- Minskad ekonomisk aktivitet. Lägre inkomster, mindre arbete, arbetslöshet för vissa grupper.
- Finns inte tillräckligt med data ännu (oktober 2020).
- Det som står under mål 4, 5 och 8 leder till ökad ojämlikhet.
- De som lever i slumområden har högre risk att exponeras för covid-19 på grund av trångboddhet och dåliga vatten och sanitetsförhållanden.

- Finns inte tillräckligt med data ännu (oktober 2020).
- Minskat engagemang för klimatomställning samtidigt som minskad produktion och färre transporter minskar det ekologiska fotavtrycket.
- Finns inte tillräckligt med data ännu (oktober 2020).
- Finns inte tillräckligt med data ännu (oktober 2020).
- Konflikter hindrar effektiv bekämpning av covid-19. De som befinner sig i konfliktområden löper den största risken till stora förluster i covid-19.
- Förvärrad backlash för globaliseringen men också ett lyft för det internationella samarbetet för folkhälsan.

Bild 6

HLPF 2020 – 10 år kvar!

- Helt digitalt möte
- Fokus på hela agendans utveckling
- 47 länder som skickade in sina frivilliga rapporter
- Sverige och Norge meddelade att de ville rapportera 2021
- Stort fokus på covid-19 och *Leave no one behind*
- <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf/2020>

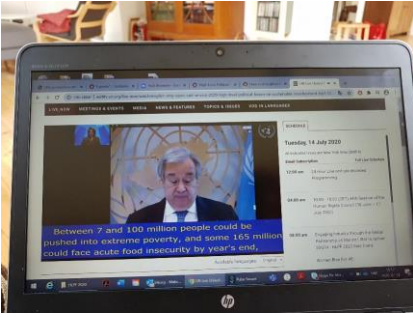

Bild 6:

- Svenska FN-förbundet var en del av den svenska e-delegationen som i år 2020 gjorde sina anföranden under mötet från Stockholm.
- Stor samständighet gällande världens utveckling och effekterna av covid-19. Bortsett från de höga dödstalen och de ansträngda sjukvårdssystemen, var det hög och långsiktig arbetslöshet samt en omställning av arbetsmarknaden som förutsågs. Samtidigt antogs den ekonomiska nedgången fortsätta under år framöver. Betydelsen av digitaliseringen har stärkts när behoven av system för distansundervisning och distansarbete har ökat i takt med att länder har stängt ner.
- Samtidigt har gapet i tillgänglighet vad gäller digitala plattformar visat att de som redan låg efter, nu lämnas ännu längre bakom. Flera talade om ”The Lockdown Generation” – den unga generationen som kommer att påverkas av pandemin i form av försenad eller inställd utbildning samt risk för hög och långvarig arbetslöshet.
- Många röster höjdes under veckan om vikten av att inkludera civilsamhället och unga i arbetet med genomförandet av Agenda 2030. Under ett av många digitala sidoevenemang betonades också att ursprungsbefolkningar ska delta i arbetet med de frivilliga landrapporterna.
- Mellan den 10 och 16 juli 2020 genomfördes ländernas frivilliga rapportering. I år var det 47 länder som hade skickat in frivilliga rapporter.
- Både Sverige och Norge meddelade att de vill rapportera för andra gången 2021. Finland rapporterade för andra gången 2020.
- Några av de områden som framstod som särskilt viktiga för en hållbar återuppbyggnad efter covid-19, var vikten av ökad och mer hållbar livsmedelsförsörjning, jämlik

digitalisering och minskad klimatpåverkan. Andra områden som lyftes var vårt behov av global samverkan i stunder av kris, den otillräckliga finansieringen och det samtidiga behovet av en mer resurseffektiv och cirkulär ekonomi med förändrade konsumtionsmönster.

- FN:s generalsekreterare António Guterres inledde den avslutande dagen med att meddela att pandemin har visat vikten av en multilateralism som bygger på förtroende, internationell rätt, mänskliga rättigheter och Agenda 2030.

Bild 7

Bild 7: Men hur går det för Sverige?

2020 rankas Sverige som det land i världen som har bäst förutsättningar att nå målen i Agenda 2030 följt av Danmark och Finland.

I rapporten har ett forskarnätverk i FN, lett av Jeffrey Sachs, listat hur det går för länderna, i rapporten finns även rankat enskilda länder för att visa hur de ligger till och vad de behöver fokusera på.

Och som ni ser är det även för Sveriges del bara fyra av de sjutton målen som nås. Men länder får inte heller agera bara för att nå målen på hemmaplan, de får inte agera så att målen inte nås i andra länder. Därför har det i årets rapport inkluderats en spill-over parameter där Sverige ligger förhållandevis dåligt till. Även om Sverige är duktiga på hemmaplan påverkar frågor som våra konsumtions- och produktionsutsläpp utanför landets gränser, exempelvis Sveriges vapenexport, vår spill-over ranking.

Gröna mål kan anses uppnådda utifrån de globala indikatorerna. Det betyder förstås inte att nationella indikatorer nödvändigtvis behöver anses uppnådda. För gula mål finns fortfarande utmaningar, orangea mål än större och störst utmaningar finns i de röda målen. Här ser ni också trenden sedan förra året utifrån pilarna.

Störst utmaningar enligt den globala rankingen har vi i Sverige inom målen som rör hållbar produktion och konsumtion, samt klimathoten. Det rör till exempel de koldioxidutsläpp som genereras av produktion i andra länder för import till Sverige.

Fler utmaningar hittar vi till exempel i lönegap mellan män och kvinnor, förekomst av fetma (som är en del av mål två) men också att Sverige är det land inom OECD där inkomstklyftorna har ökat mest sedan 1990-talet, även om det är från jämförelsevis låga nivåer. OECD

rekommenderade 2017 att ersättningsnivåerna i socialförsäkringen ses över, för att minska gapet mellan stöd som betalas ut och arbetsinkomster som vuxit under åren med låg inflation, mål 10.

Och om vi går tillbaka till historien så finns det anledningar till att Sverige rankas högt. Vi har arbetat länge med många av målsättningarna inom Agenda 2030. Vi har arbetat med hållbar utveckling långt innan Stockholmskonferensen 1972. Men vi har också haft lång tid på oss att använda stora resurser av såväl energi som material under lång tid vilket har gagnat utvecklingen av vårt samhälle och vår materiella standard men sätter press på våra ekologiska system.

För att ta några exempel:

- Folkskolereformen 1842 i linje med mål 4
- Första semesterlagen 1938. Rätt till 2 veckors semester i linje med mål 8 (1963 fyra veckor och 1978 fem veckors semester)
- 1816: Alla barn ska vaccineras mot smittkoppor i Sverige, mål 3
- 1912: Kungliga socialstyrelsen med uppdrag att förebygga och mildra sociala missförhållanden särskilt fattigdom, alltså mål 1 och 10.

Bild 8

Detta har hänt

- Regeringens ansvar
- Första rapport till HLPF 2017
- Regeringens handlingsplan
- Budgetpropositionen 2020
- RKA-nyckeltal för Agenda 2030
- SCB Lägesrapport
- Nationell samordnare
- Har uttryckt vilja att rapportera för andra gången till HLPF 2021

Vad händer i Sverige?

Bild 8:

Regeringen har uttryckt att Sverige ska vara världsledande när det gäller genomförandet av Agenda 2030. 2017 skickades Sveriges första rapport till HLPF, vilket är en förkortning av *High Level Political Forum*. Som en del av uppföljnings- och granskningsmekanismerna uppmuntrar Agenda 2030 medlemsstaterna att genomföra regelbundna och inkluderande granskningar av framsteg på nationell och subnationell nivå, som är landledda och landsdrivna. Dessa nationella granskningar verkar som en grund för HLPF:s regelbundna granskningar. I linje med vad som anges i Agenda 2030 ska regelbundna granskningar av HLPF vara frivilliga, statsledda och utförda av både utvecklade länder och utvecklingsländer.

Regeringen beslutade 2018 om en handlingsplan för Agenda 2030 för perioden 2018-2020. I budgetpropositionen för 2020 kan det läsas att "Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 och regeringen avser stärka dess samordning och uppföljning. Regeringen avser att under 2020 återkomma till riksdagen med en samlad inriktning för arbetet med att genomföra och följa upp agendan."

Under hösten 2019 gick SCB ut med en statistisk lägesbild av Agenda 2030 i Sverige. Utmaningarna kan sammanfattas i tre punkter. Den ekonomiska ojämlikheten minskar inte, de nationella miljömålen nås inte och våld och kränkningar minskar inte. Men det finns också framgångar, rökning, alkoholkonsumtion och antibiotikaanvändning minskar och vi har nått det globala målet om skydd av kust- och havsområden.

Under 2019 presenterade RKA, rådet för främjande av kommunala analyser, ett set med nyckeltal som stöd för kommuners och regioners uppföljning av Agenda 2030. Nyckeltalen ses över under 2020 och det reviderade setet med nyckeltal presenterades den 25 september.

Under 2020 har regeringen utsett Gabriel Wikström, tidigare socialdemokratisk folkhälsominister, till nationell samordnare för Agenda 2030 på fyra år. Hans uppdrag är att stödja genomförandet av Agenda 2030 i Sverige och särskilt samverka med SCB för att göra det lätt att se hur arbetet med att genomföra Agenda 2030 går i Sverige.

Regeringen lade i juni 2020 fram en proposition för riksdagen om genomförandet av Agenda 2030 och har uttryckt vilja att rapportera till HLPF 2021, vilket blir Sveriges andra rapport.

Bild 9

Bild 9 – En bättre värld
Avslutningsbild